Universitets- och högskolerådet

Svarshäftesnummer

2019-04-06

Högskoleprovet

Provpass 1

- Alla svar ska föras in i svarshäftet **inom** provtiden.
- Markera dina svar tydligt i svarshäftet.
- Du får använda provhäftet som kladdpapper.
- Om du inte kan lösa en uppgift, försök då att bedöma vilket svarsförslag som verkar mest rimligt.
- Du får inget poängavdrag om du svarar fel.
- På nästa sida börjar provet, som innehåller 40 uppgifter.
- Provtiden är **55 minuter**.

Verbal del

Detta provhäfte består av fyra olika delprov. Dessa är ORD (ordförståelse), LÄS (svensk läsförståelse), MEK (meningskomplettering) och ELF (engelsk läsförståelse). Anvisningar och exempeluppgifter finner du i ett separat häfte.

Prov	Antal uppgifter	Uppgiftsnummer	Rekommenderad provtid
ORD	10	1–10	3 minuter
LÄS	10	11–20	22 minuter
MEK	10	21–30	8 minuter
ELF	10	31–40	22 minuter

Börja inte med provet förrän provledaren säger till!

Tillstånd har inhämtats att publicera det upphovsrättsligt skyddade material som ingår i detta prov.

1. kandelaber

A soppskål
B festtåg
C bakverk
D kyrkorum
E ljusstake

2. undermålig

A förtryckt
B inställsam
C försiktig
D bristfällig
E förstummad

3. feromoner

A smaksättare
B nässeldjur
C slingerväxter
D näringspreparat
E doftämnen

4. exponera

A överdriva
B utsätta
C företräda
D utarma
E överlägga

5. uppsåt

A impuls
B avsikt
C drivkraft
D tillsyn
E innebörd

6. habil

A duglig
B modern
C artig
D långsam
E farlig

7. polyglott

A fantasifull
B rakryggad
C öppenhjärtig
D flerspråkig
E allsidig

8. förpassa

A planera
B skylla på
C prova ut
D skicka bort
E varna

9. grift

A gåva
B tunnel
C inhägnad
D borgruin
E grav

10. fullvärdig

A fullblodig
B fullgod
C fullbordad
D fullärd
E fullmogen

Gamla påhopp

Avhandlingen *Verbala förolämpningar i 1630-talets Uppsala* är en språkvetenskaplig undersökning av ett historiskt material, vilket leder till såväl nya frågor som intressanta utmaningar. Erik Falk vill med sin studie ”öka vår kunskap om förolämpningarnas språkliga och sociala funktion i ett historiskt perspektiv”. Som ett steg på vägen mot att göra detta presenterar han en rad frågor om hur och varför man förolämpade varandra på 1600-talet, liksom vad som var tidstypiskt respektive förblev konstant över århundradena. Han tittar också på synkrona skillnader mellan olika grupper av språkbrukare under den tidsperiod han valt som sin huvudsakliga.

Platsen är Uppsala och de källor Falk använder sig av är rådhusets domböcker respektive universitetets konsistorieprotokoll från 1630-talet. Genom att lyfta fram möjligheten att studera en varierad och speciell judiciell uppdelning och demografi motiverar Falk sitt val av geografiskt undersökningsområde väl. Önskvärt hade varit ett mer djupgående resonemang kring varför just 1630-talet valdes som undersökningstid, i stället för exempelvis 1640-talet eller en annan närliggande tidsperiod då ungefär samma förutsättningar bör ha funnits.

Falk är genomgående mycket noggrann i sina begreppsförklaringar, vilket är bra och ökar tydligheten kring såväl materialhantering som resultat. Falk genomför också en imponerande analys av källmaterialet utifrån talaktsteorin – resonemanget om texten, domstolsprotokollet, som muntlig händelse respektive skrifthändelse är intressant och bidrar med något nytt och betydelsefullt till den källkritiska diskussion som historiker länge fört kring detta material. Det saknas dock något från dessa diskussioner om exempelvis kontextens betydelse för materialets innehåll. Minnet och begrepp som ”sanning” hade också tjänat på att diskuteras och klargöras.

Materialgenomgången är gedigen, förteckningarna över förolämpningar är konkreta och tydliga. Analyserna hade dock kunnat vara fler och mer djupgående. Exempelvis hade en fördjupad diskussion kring och analys av förekomsten av och skillnaden mellan förolämpningarna ”hora” och ”tjuv” varit givande. Då hade den genom undersökningen nu frånvarande genusaspekten dessutom blivit lyft till diskussion.

Genom att utgå från lagförda förolämpningar når Falk intressanta resultat. Hans sammanställningar finner stöd i tidigare forskning men ger samtidigt en utökad och uttömmande bild av hur man förolämpade varandra på 1630-talet. Variationen av förolämpningar är fascinerande. Också varför-frågan finner sitt svar, och i diskussionen kring detta är Falk föredömligt medveten om och öppen för det faktum att vi som forskare aldrig säkert kan veta vilka intentioner som ligger bakom ett uttalat ord. Vi kan dock förutsätta och sluta oss till vissa troliga drivkrafter.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Erik Falk utfört ett viktigt och tidskrävande arbete när han utvunnit sina resultat ur ett delvis motsträvigt material. Resultatet är viktig grundforskning som kommer att kunna ligga till grund för mången framtida forskningsuppgift, såväl historisk som språkvetenskaplig.

Helena Hagelin

Uppgifter

11. Vilket påstående om Erik Falks avhandling stämmer bäst överens med recensentens uppfattning?

A Avhandlingen är tydlig och lättillgänglig, men har ett alltför begränsat urval som utgångspunkt.

B Avhandlingen är tematiskt avancerad, men förlitar sig för mycket på andra studier.

C Avhandlingen innehåller genomgående gedigna analyser, men är för otydlig i sina slutsatser.

D Avhandlingen ger ny värdefull kunskap, men utelämnar vissa perspektiv.

12. Varför fyller Erik Falks forskning om förolämpningar en viktig funktion, enligt texten?

A Den leder till att tidigare obesvarade språkvetenskapliga frågor nu kan besvaras.

B Den bidrar till en nyorientering inom den fortsatta historiska forskningen.

C Den skapar förutsättningar för framtida, fördjupande studier.

D Den bekräftar tidigare forskningsresultat om språket som ett maktmedel.

Ett sluttande plan?

Utred självvalt livsslut

Death with Dignity Act (DWDA) trädde i kraft i delstaten Oregon 1997. Lagen innebär att en obotligt sjuk patient i livets slutskede på egen begäran kan få avsluta sitt liv med hjälp av en dödlig dos läkemedel som förskrivs av läkare för detta syfte. För att få tillgång till självvalt livsslut – ofta kallat läkarassisterat självmord – måste patienter som uppfyller kriterierna följa en bestämd procedur. En samvetsklausul befriar läkare som inte vill medverka.

Mellan åren 1998 och 2014 fick 1 327 personer recept enligt DWDA. Av dessa avled 859 efter att ha intagit det förskrivna preparatet medan 468 valde att inte använda det. År 2015 fick 218 personer recept i enlighet med DWDA. Av dessa avled 132 efter att ha intagit det förskrivna preparatet, vilket motsvarar 3,9 promille av alla avlidna i Oregon.

Cancersjukdomar är den dominerande diagnosgruppen (77 procent), följt av ALS (8 procent). Drygt 90 procent av dem som utnyttjat DWDA var inskrivna i hospicevård innan, men de allra flesta av dessa avled i hemmet.

Majoriteten (97 procent) av dem som fått recept enligt DWDA var vita och högutbildade. Data visar ingen överrepresentation av personer över 85 år, kvinnor, personer med låg socioekonomisk status eller funktionshinder.

Sedan DWDA lagfästs i Oregon har ytterligare fyra delstater i USA infört möjligheten till legalt självvalt livsslut. Även Kanada har infört en liknande lag.

Patienter i Sverige efterfrågar ibland självvalt livsslut, men det är okänt i vilken utsträckning. De senaste åren har en rad svenskar rest till Schweiz för att få tillgång till assisterat självmord. I studier av den svenska befolkningens attityder till läkarassisterat självmord i enlighet med Oregonmodellen var en majoritet (73 procent) av de tillfrågade positivt inställda, medan omkring 12 procent var emot. Bland svenska läkare var 34 procent för och 39 procent emot. Resultaten indikerar att det i befolkningen finns en bred acceptans för självvalt livsslut. Vi välkomnar fortsatt debatt och uppmanar till en utredning av frågan.

Staffan Bergström m.fl.

Kommentarer

Inte en uppgift för läkaren!

”Självvalt livsslut” = självmord har alltid funnits och kommer alltid att finnas. Hur kan man ens komma på tanken att vi läkare nu ska bidra till detta? Låt den svårt sjuke bestämma själv, men blanda inte in mig, tack. När ska vi börja ta livet av dementa för att anhöriga försäkrar att det är vad de dementa önskar? Snacka om sluttande plan. Stoppa detta vansinne.

Maria Norlén, leg.läk., specialist i geriatrik

Läkarens uppgift

Före 1975 kunde en läkare som utförde abort hamna i fängelse. Numera kan en gynekolog som vägrar abort mista sin anställning. Läkarens uppgift är inte en gång för alla given. Självvalt livsslut sprider sig nu från land till land – utan något ”sluttande plan”. Varför ska denna nödutgång vara förbehållen den som har receptblock?

P C Jersild, leg.läk., pensionär

P C Jersild, det är visst ett sluttande plan!

Införandet av assisterat självmord har inneburit ett sluttande plan. Det som alla kritiker förutspått har besannats, till exempel i Holland och Belgien. Initialt tänkte man sig att det bara skulle användas vid obotliga svåra sjukdomstillstånd i livets slutskede, men idag har indikationerna vidgats avsevärt. Enligt radioprogrammet *Tendens* var det till exempel i Holland i början av 2000-talet två personer med psykiatrisk diagnos som fick eutanasi, för något år sedan var det 54 personer. En av dessa var en 20-årig kvinna med bland annat PTSD efter sexuella övergrepp. Totalt var det 5 500 personer i Holland som fick assisterad dödshjälp för något år sedan. Det finns åtskilliga tunga argument mot eutanasi, det kanske starkaste är att det för patienten aldrig får råda något som helst tvivel om att läkaren alltid försöker trösta, ofta lindra, ibland bota och ALDRIG skada. Tullar vi på detta skjuter vi förtroendet för sjukvården i sank. Jag hade inte blivit läkare om assisterad dödshjälp hade ingått i uppdraget. Vi ska göra allt för att utveckla den palliativa vården samt i övrigt följa den modifierade hippokratiska eden ovan. Det står var och en fritt att själv ”ta sig av daga”. Några personer i svår fysisk nöd klarar inte av detta på egen hand och kommer att hamna i kläm, och det får vi helt enkelt stå ut med.

Sven Román, barn- och ungdomspsykiater

Dödshjälp måste få finnas som en sista möjlighet

Att läsa de negativa insändarna här gör mig beklämd. Läkare som vägrar all slags debatt om dödshjälp verkar inte ha patientens bästa framför sig. Det är välkänt hos annan vårdpersonal att många läkare är rädda för döden. Men en lag om möjlighet till dödshjälp är naturligtvis inte till för läkarkåren utan för de patienter där behovet föreligger.

Ett sluttande plan? Ja, i alla länder som har lagenlig dödshjälp hjälper man fler att dö. Men det beror inte på

slapphet hos läkarna. Det är en följd av att människor har sett hur bra det blev för någon bekant som fick denna hjälp, att mycket lidande kan undvikas när man följer intentionerna i lagen. Därför vågar fler patienter be om hjälpen och fler läkare tillmötesgå patienternas önskemål. Det viktiga och avgörande i fallet Holland/Belgien är att ingen läkare blivit dömd till varning/erinran/dråp/mord, trots de kontrollnämnder som noga synar fallen. Anser svenska läkare att kollegerna i Holland och Belgien har lägre yrkesetik? De holländska och belgiska läkarna anser ändå till 90 procent att dödshjälp måste få finnas. Ja – ”måste finnas”, som ett nödvändigt ont, men dock – måste finnas, då alternativet är sämre.

Berit Hasselmark, sjuksköterska/barnmorska, pensionär

Varför läkaren?

Jag kan fortfarande inte inse varför läkaren ska vara inblandad i sina patienters självmord. ”Rädd för döden”, som Berit Hasselmark skriver, är jag definitivt inte, i likhet med många kollegor inom bland annat geriatrik och onkologi, det vill säga de områden där man ser flest svårt sjuka och döende patienter. Det är mycket mer krävande och avancerat att ge den bästa palliativa vård som står till buds, uthärda att en patient är döende, finnas till hands för tröst och förklaringar och framför allt avstå från att initiera onödiga utredningar och behandlingar. Det är det sistnämnda som man ser kollegor med egen dödsångest bedriva in absurdum.

Berit Hasselmark och jag har sannolikt olika definitioner av sluttande plan. För mig är det inte antalet patienter, utan att man glider på indikationerna, vilket redan sker i många länder. Att myndigheter där inte reagerar är ju bara ett symtom på att hela det samhället befinner sig på just detta sluttande plan.

Om läkarkåren inte lyckas ge den deprimerade god psykiatrisk hjälp, ge den smärtplågade god lindring och stå ut med att folk är döende, så bör det istället vara inom dessa områden vi arbetar med förbättringar.

Maria Norlén, leg.läk., specialist i geriatrik

eutanasi = dödshjälp
PTSD = posttraumatiskt stressyndrom

Uppgifter

13. Vilken innebörd lägger Maria Norlén i begreppet ”sluttande plan”?

A Att utvecklingen går mot att patienterna ensamma bestämmer över sin död.

B Att vi är på väg mot en ordning där läkare tvingas fatta beslut som går emot deras samvete.

C Att det sker en tillvänjningsprocess som förskjuter tidigare uppfattningar om rätt och fel.

D Att gränsen mellan vad som ska betraktas som botbara respektive obotliga sjukdomar förflyttas.

14. Vilket av följande påståenden stämmer bäst överens med det P C Jersild skriver i sin kommentar?

A Förändringar sker ofta långsamt.

B Man bör se positivt på förändring.

C Nya förutsättningar gör ibland saker sämre.

D Man bör kunna anpassa sig till nya förutsättningar.

15. Vilken risk ser Sven Román med att tillåta självvalt livsslut?

A Att människors tillit till läkare tar skada.

B Att läkare tvingas agera mot sin egen övertygelse.

C Att människor som redan har det svårt blir ännu mer utsatta.

D Att läkare inte längre agerar utifrån enskilda patienters bästa.

16. Vilket av följande påståenden överensstämmer bäst med det Berit Hasselmark skriver?

A Holländska och belgiska läkares misstänksamhet mot självvalt livsslut beror på deras vilja att alltid göra det som är bäst för patienten.

B Läkares rädsla för döden gör dem ovilliga att diskutera möjligheten till självvalt livsslut.

C Svenska läkares motstånd mot självvalt livsslut beror på deras ovilja att vårda obotligt sjuka patienter.

D Läkares förhållandevis höga yrkesmoral gör dem negativt inställda till självvalt livsslut.

Skolan och demokratin

Om skolan ska kunna arbeta med att göra eleverna bra på demokrati och förbereda dem för att vara aktiva i samhället behöver styrdokumenten förändras. I dagens styrdokument finns en syn på demokrati som fokuserar på individen snarare än på det gemensamma, på informella strukturer snarare än på formella och på strävan efter konsensus snarare än på erkännande av konflikter. Effekten blir att skolans arbete med demokrati missar väsentliga aspekter av demokrati, och eleverna ges inte möjlighet att träna ett flertal av de demokratiska förmågor som de behöver för att förstå och kunna vara aktiva i samhället. Risken är att skolan gör eleverna allt sämre på demokrati ju bättre skolorna blir på att arbeta efter styrdokumenten.

Frågan om skolors arbete med demokrati aktualiserades under hösten i och med Skolinspektionens kvalitetsgranskning i ämnet. Granskningen innehåller en av de bästa sammanfattningarna av skolans demokratiska uppdrag – den ringar in relevanta utvecklingsområden och formulerar hur skolor kan arbeta för att uppnå styrdokumentens krav. Men tänk om det är just styrdokumenten som behöver förändras?

De senaste åren har vi sett forskning som pekar på att unga människors tilltro till demokrati och vilja att arbeta i demokratiska former har minskat. I anslutning till sådana forskningsresultat höjs det ibland röster som menar att skolan behöver bli bättre på att arbeta med demokrati. Efter att ha tittat närmare på styrdokumenten ser jag dock ett problem: om skolor blir bättre på att arbeta efter styrdokumenten kommer eleverna att bli sämre på demokrati. Vad beror denna paradox på?

Demokrati är ett honnörsord, det kan liknas vid ett tomt kärl som kan fyllas med valfri substans. Begreppet demokrati är svårt att definiera, precisera och konkretisera. Följden blir att alla är för demokrati, men ingen kan riktigt säga vad det är. Vid en granskning av styrdokumenten framträder en bild av att dessa inte speglar samhället fullt ut. Där finns ursprunget till paradoxen, och problemet är synligt på två områden.

För det första speglar styrdokumenten inte hur demokratin är organiserad. Fokus ligger på informellt arbete snarare än på formellt, trots att formaliserat arbete är en viktig del i demokratin. Styrdokumenten fokuserar på att eleverna ska ha reellt informellt elevinflytande över sin studiesituation genom dialog med framför allt läraren, vilket syftar till att utveckla förmågan att vara delaktig i utformningen av verksamheten. Det är en viktig förmåga, men styrdokumenten missar att elever behöver utveckla förmågan att arbeta i formella strukturer och lära sig sådant som mötesformalia, representation och kollektivt beslutsfattande.

För det andra så speglar inte styrdokumenten ett samhälle och ett demokratiskt system som innehåller konflikter. Styrdokumenten innehåller en syn på demokrati som fokuserar på strävan efter konsensus, dialog och etik samt utgår från den enskilda individen. Dessa egenskaper är viktiga för att eleverna ska utveckla en personlig demokratisk hållning, men samhället innehåller även konflikter som inte kan lösas genom konsensusbeslut – och det behöver skolan förbereda eleverna för. I skolans styrdokument finns tendenser till att framställa konflikter som motsatsen till demokrati. Detta reducerar demokrati till ett system utan plats för politiska konflikter, vilket är både fel och farligt. En risk med att arbeta med demokrati utifrån de utgångspunkterna är att elever inte förstår samhället med dess konflikter eller har förmågan att vara aktiva i det.

Skolans arbete med demokrati behöver breddas. Om skolan ska ge eleverna förståelse för samhället och förmåga att vara aktiva, demokratiska medborgare behövs en balans mellan informellt och formellt demokratiskt arbete. Elever behöver lära sig arbete och beslutsfattande i grupp samt hur arbete i formella strukturer praktiskt går till, och de behöver få verktyg för att förstå och hantera konflikter mellan olika samhällsgrupper på ett demokratiskt vis.

Eftersom skolans organisation är en form av expertstyre och eleverna inte har beslutanderätt kan det formella demokratiska arbetet dock inte leda till reellt inflytande fullt ut. För att undvika att elever känner sig lurade eller får en negativ inställning till demokrati bör skolan återupptäcka sin fostrande roll. Fostran i demokrati innebär just att träna eleverna i förmågor som de får användning för senare i livet eller utanför skolans väggar.

Om styrdokumenten inte ändras kommer skolans arbete med demokrati att fortsätta göra eleverna till sämre demokrater. Det måste vi ändra på. I en tid då vi hör järnrörsskrammel från högerextrema rörelser och unga människor tappar tilltron till demokrati och politiskt agerande, är detta arbete viktigare än någonsin. Skolan bör arbeta för demokrati, vi bör erkänna att skolan är något mer än ett instrument för att klara global konkurrens – och därför måste skolan återupptäcka sin demokratiskt fostrande roll.

Arne Hellmark

Uppgifter

17. Vad menar textförfattaren är grundproblemet med hur skolans styrdokument beskriver demokrati?

A Demokrati framställs som något självklart.

B Beskrivningen av demokrati är för svävande och otydlig.

C Eleverna förutsätts ha en redan färdig definition av demokrati.

D Den bild av demokrati som ges överensstämmer bara delvis med verkligheten.

18. Vilket av följande exempel beskriver bäst det som textförfattaren kallar ”arbete i formella strukturer”?

A Att delta i en politisk demonstration.

B Att företräda en fackförening på sin arbetsplats.

C Att bli medlem i en ideell förening.

D Att skriva debattartiklar i lokaltidningen.

19. Skolans förutsättningar att träna elever i demokratiska arbetsformer är, enligt textförfattaren, delvis begränsade. Varför?

A Forskning visar att allt färre uppfattar skolans värld som demokratisk.

B Skolan ställer alltför höga krav på förmågan att hantera intressekonflikter.

C Eleverna saknar faktisk makt över verksamheten i skolan.

D Skolmiljön ger för litet utrymme åt eleverna som individer.

20. Vad riskerar dagens elever att få för lite övning i, enligt textförfattaren?

A Att nå en lösning trots att inte alla inblandade är överens.

B Att fatta beslut som inte leder till motsättningar.

C Att lyssna på alla inblandade och ge plats åt deras åsikter.

D Att föra fram sin åsikt i ett större sammanhang.

21. Varje nytt gruvprojekt måste _____ av Mark- och miljödomstolen utifrån konsekvenserna för miljön. Nyligen stoppades brytningen i LKAB:s senaste järnmalmsgruva i Svappavaara efter att Naturvårdsverket överklagat Mark- och miljödomstolens beslut att ge tillstånd till malmbrytning.

A ersättas

B åtgärdas

C prövas

D avskrivas

22. En viss del av näthinnan kan _____ detaljer i en blomma, samtidigt som andra delar av samma näthinna kan uppfatta _____ rörelser i mörkret.

A registrera – eventuella

B utmejsla – diskreta

C skärskåda – mänskliga

D observera – osynliga

23. Inom varje utskott i FN diskuterar man olika specialområden, _____ förslag kring frågor _____ till respektive område och ger förslag på resolutioner som kan antas av generalförsamlingen. De resolutioner som antas blir inte lagligt _____, men däremot kan de ses som normgivande.

A utarbetar – rörande – företrädda

B etablerar – anslutna – godkända

C överväger – relaterade – bindande

D reviderar – invalda – fastslagna

24. Enligt utbildningsministern visar det finländska exemplet tydligt att tidigt stöd förbättrar möjligheterna till goda resultat under senare delen av grundskolan. Det ökar också möjligheterna att bygga en skolkultur där det _____ att elever har olika förutsättningar och förmågor, och där extra pedagogiska insatser aldrig uppfattas som utpekande eller _____.

A negligeras – selektiva

B definieras – konserverande

C kompenseras – generella

D accepteras – stigmatiserande

25. Byte till njurfoder har effekt mot den acidos som hundar ofta drabbas av i samband med att njurarnas funktion avtar. Om foderbytet inte ger tillräcklig effekt kan veterinären _____ mediciner som innehåller kaliumcitrat eller bikarbonat.

A intubera

B ordinera

C remittera

D preskribera

26. Sett över en längre period hade Sveriges bruttonationalprodukt (BNP) utvecklats något svagare än i många andra EU-länder. Eftersläpningen _____ dock i mitten av 1990-talet. Från denna tidpunkt har Sveriges _____ legat i nivå med många jämförbara länders, eller till och med något över.

A tilltog – standard

B eskalerade – ekonomi

C stagnerade – status

D upphörde – tillväxt

27. I det sammanhanget kan jag berätta ännu en belysande _____. Under tiden som den inledningsvis nämnda utställningen på Uppsala konstmuseum pågick, slank jag en kväll in på mitt _____ för att dricka öl. Där träffade jag en ung herre, som jag var _____ bekant med.

A teori – favorithak – centralt

B historia – grannkvarter – strikt

C anekdot – stamlokus – perifert

D gimmick – mingelställe – adekvat

28. Det finns gott om djur som anpassar sitt beteende till kommande tider. När vintern närmar sig flyger svalorna söderut och björnarna går i ide. Men den typen av _____ kan mycket väl vara styrda av mer eller mindre fasta beteendeprogram, snarare än av inre _____ om en ny situation i framtiden.

A insikter – farhågor

B avvikelser – instinkter

C arrangemang – upplevelser

D förberedelser – föreställningar

29. Sverige har en mycket liberal presslagstiftning. En av dess hörnstenar är systemet med ansvarig utgivare. Det _____ till exempel på den som är ansvarig utgivare att avgöra om en bild ska publiceras eller inte.

A ingår

B tillträder

C utövar

D ankommer

30. Många av de barnfilmer som är i produktion för närvarande är _____ filmer som bygger på kända förlagor. När det gäller den mer _____ filmen, som exempelvis speglar barnens egen verklighet, har den stora svårigheter att få finansiering.

A publikdragande – utmanande

B grandiosa – karaktäristiska

C utländska – inhemska

D animerade – populistiska

Aging

The process of aging remains as enigmatic as it is inevitable. And what knowledge we have gained over the years can sometimes be easily overturned. "For example, we used to believe that people became grumpy as they got older. But an analysis of long-term data from the *Baltimore Longitudinal Study on Aging* discovered that an adult's personality generally doesn't change much after age 30," says researcher Luigi Ferrucci. "In fact, people who are happy when they're younger are likelier to be the same when they're much older." It turns out "grumpy old men" – or women, for that matter – may be gruff not because of age, but because they're set in a personality shaped by their youth during times when war, poverty and other harsh experiences were more common. "It also suggests that significant changes in personality may not be due to aging," says Ferrucci, "but could be a sign of disease or dementia instead."

Question

31. What is the main point here?

A Age-related changes in personality have previously been overstated.

B Researchers have finally been able to understand how age shapes our personality.

C Age-related diseases affecting one's personality appear to be on the increase.

D Researchers have found separate personality patterns among people under and over 30.

Executions

In past centuries, public executions of criminals had several purposes. They were a deterrent, a vengeful enactment of moral justice and a morbid form of entertainment. In the 19th century, however, many western nations began moving their gallows behind grey prison walls. Why this decision was taken is hotly debated, but it wasn't due to dwindling public interest. On the contrary, crowds in Victorian Britain were often rowdy mobs; in 1868, the last man to be publicly executed in Britain was booed by 2,000 people as he swung from the gallows at Newgate. For campaigners like Charles Dickens, such furore was uncivilised and cruel, and his protests likely contributed to the change in the law.

Question

32. What is said here concerning executions in Britain?

A The death penalty was not abolished until the mid-19th century.

B Public executions stopped when the Victorians found less primitive forms of amusement.

C There is no consensus about the reason why public hangings finally ended.

D Even upper-class people found pleasure watching public executions.

Doing Good

When I was young, I would frequent two Catholic churches. One took its weekly collection by passing around a cloth bag, while at the other the congregation placed their offerings on a tray. I saw no reason for the variation, but an older churchgoer explained that it made a big difference to what people gave. People would put coins into a bag because others could only hear and not see that they had donated, whereas they would be more inclined to put notes onto a tray as a public display of their generosity. For an innocent young boy, it was a startling introduction to our endemic cynicism about charitable giving. You are seen as comically naïve if you believe that people give up their time or money purely out of the goodness of their own hearts. 'What's in it for them?' is often the automatic response to signs of conspicuous altruism.

Indeed, this reaction is no longer seen as cynical at all, but simply realistic. Good causes are increasingly trying to convince us that there's at least as much in charity for us as there is for those we're supposed to be helping.

Even apparently heroically selfless lives can be reinterpreted as selfish quests for meaning, purpose or prestige. For instance, why are those who devote themselves to raising funds to help fight a disease so often people who have lost members of their own family to it? What are they fighting most, the disease or their own demons?

In a world where pure goodness looks like fairytale nonsense, 'do-gooders' are brought crashing from their pedestals. Mother Teresa, once a byword for selflessness, has been described by Christopher Hitchens as a 'friend of poverty rather than a friend of the poor', who enjoyed her fame but did little to actually improve the lives of the poor of Calcutta.

Are we right to be so suspicious of apparent acts of kindness? Cynicism about charity becomes inevitable once you demand that genuine altruism is never tainted by self-interest. But why should we ever think that in the first place? Consider two people who give the same amount to charity: one who gets pleasure from helping others, and one who begrudgingly gives out of duty. Which is the more morally praiseworthy? If charity shouldn't benefit the benefactor, then we are forced to accept that the reluctant donor is superior. But surely it is the mark of the truly kind that doing good feels good and is something they want to do.

There's a kind of puritanism in the idea that charity must hurt to really count. The whole point of helping others is to make life better. But your life matters, too, so how can making it worse be better? From an objective point of view, altruism that helps both the giver and the recipient does more good than altruism that leaves the altruist worse off.

Nor should we worry too much about motivation. People's motives are invariably mixed, and if self-interest is among them, we shouldn't worry, just as long as what they do genuinely helps others, too.

Indeed, evolutionary psychologists would argue that the origins of the charitable impulse lie in the morally blind workings of natural selection. Put simply, groups of organisms that never co-operate or help each other are less successful at reproducing than those who do. The most successful replicators are those who help each other out, unless their apparent kindness is abused.

So there is no contradiction or hypocrisy in giving that benefits the benefactor. Problems only arise if apparent altruism helps only the giver and perhaps even harms the recipient. And if you do good primarily to make yourself feel better, you can lose sight of whether 'doing good' really helps others at all.

This is the danger with the generally welcome growth of ethical consumerism. Concern for the environment can easily become a form of eco-narcissism, where the main priority is to keep ourselves pure. But how altruistic is it to eat locally grown organic produce while refusing to spend money on food from countries that need our trade? How entitled are you to feel good about fitting a few low-energy light bulbs if you fly even once a year? And might your refusal to eat gene-modified foods be hampering a technology that could make feeding the world's poor easier?

The purpose of charity is to make life easier for everyone. Sacrificing some of your own self-interests for a substantial benefit to others is certainly laudable, and something too few of us are willing to do. But if we can help others while also benefiting ourselves, that is even better. When charity really can be a win-win deal, we would be foolish not to take it.

Julian Baggini, Psychologies Magazine

Questions

33. What is the main argument in the opening paragraph?

A People may differ a great deal concerning the amount of money they donate.

B Different churches favour different ways of collecting money from people.

C People tend to give away more money if they know they are being watched.

D Social factors are relevant regarding people's willingness to donate money.

34. What are we told about goodness of heart as a human property?

A It seems to be viewed with a great deal of scepticism nowadays.

B It has been proved to be an illusion that does not pass the test of reality.

C It can be seen as wishful thinking dressed up as religious dogma.

D It is a noble instinct that is becoming increasingly rare these days.

35. What, according to the writer, is especially problematic about discussions of charity?

A The notion that giving away money is an acceptable way of boosting one's moral ego.

B The fact that only wealthy people can afford to buy a clear conscience.

C The idea that giving money to those in need is politically unacceptable.

D The argument that only completely unselfish donations are truly ethical.

36. How can the author's main view of charity best be summarized?

A Some of its psychological consequences are highly questionable.

B What counts is its effects, not the causes underlying donors' will to help.

C Its results so far demonstrate its severe practical limitations.

D Regardless of its benefits, recipients risk getting long-term dependent on it.

37. Which of the following words most clearly reflects the specific risk discussed by the author in relation to "ethical consumerism"?

A Self-denial

B Self-protection

C Self-satisfaction

D Self-consciousness

Infant Mortality

One of the happiest trends of the first years of this century has been a dramatic decline in infant mortality. In 2013, approximately 6.3m children under the age of five died around the world, down from 9.7m in 2000. Achieving a two-thirds decline from 1990 mortality rates (when 12.7m children aged five or under died) was one of the UN's Millennium Development Goals (MDGs), a set of eight development targets for 2015 approved at a UN summit in 2000. Working out the extent to which the MDGs were responsible for this decline has become a big part of the debate over whether they were a success or not. The main difficulty is to guess what would have happened had the MDGs not been set; during the 1990s, the number of child deaths was already falling steeply.

Question

38. What is said in this text with regard to the decline in infant mortality?

A It would have been less pronounced without the MDGs.

B The effect of the MDGs has not yet been clearly established.

C The MDGs initiated the positive trend in the early 21st century.

D Only a minor role appears to have been played by the MDGs.

King Penguins

Tall in stature and long of beak, king penguins bear striking color patches along their necks, ear regions, and the sides of their beaks. In the visible light spectrum, these beak patches appear orange. Penguins are able to see into the ultraviolet region of the electromagnetic spectrum, however, and can detect additional patches of ultraviolet color along the lower bill that are imperceptible to human eyes. Scientists hypothesize that these beak markings signal sexual maturity and make penguins more attractive to mates. As a king penguin matures, the ultraviolet hue of the beak markings increases. In wild penguin studies, scientists have documented higher ultraviolet reflectance in recently formed male-female pairs.

Question

39. What is said about king penguins?

A Their orange color is thought to function as a visual mating signal.

B They make use of color markings that cannot be perceived by humans.

C They show greater within-species color variation than other species do.

D Their orange patches gradually fade after they have found a mating partner.

Crying

Crying encompasses two very different processes: vocal wailing and tearing. Human babies excel at the former, and for good reason – bawling is a very effective way of getting attention from caregivers. Around adolescence, we begin to cry less over physical pain and more over emotional pain. Many people also start to exhibit "moral crying", in reaction to acts of bravery, self-sacrifice and altruism. Why we do this is still a mystery. Also mysterious is why, as we age, we increasingly shed tears over things that are positive. One theory is that tears of joy do not actually reflect happiness at all; events such as weddings and holidays are often bittersweet because they remind us of the passage of time and mortality. This may be why children usually do not cry out of happiness: they don't yet make the associations with sacrifice, loss and impermanence.

Question

40. What is claimed about the act of crying?

A Very little is known about why crying is a uniquely human activity.

B Tears of joy have a different emotional origin than tears of sadness.

C The characteristics of crying shift in predictable ways throughout life.

D Whether or not people cry is often determined by cultural expectations.